

Cuprins

Capitolul I. Luna mai, luna dragostei.....	5
Capitolul II. În care Catherine își ia avânt.....	10
Capitolul III. Evul Mediu și Renașterea lui Catherine.....	21
Capitolul IV. Dar nu te măriți cu un oraș întreg	38
Capitolul V. În galera de pe Sena.....	46
Capitolul VI. Te măriți cu un polon.....	59
Capitolul VII. Familia și dinastia.....	65
Capitolul VIII. Ludovic al XV-lea și Franz Josef	86
Capitolul IX. Adam	89
Capitolul X. Un Versailles polonez	93
Capitolul XI. Cele mai bune puști din Europa	111
Capitolul XII. Echinocțiul cusătoreșelor.....	119
Capitolul XIII. Viena, sau canapeaua	136
Capitolul XIV. Berlin, sau adăpostul santinelei.....	144
Capitolul XV. Al treilea împărat al sezonului	147
Capitolul XVI. Accidentul.....	161

Capitolul XVII. Point-du-Jour, sau ivirea zorilor	170
Capitolul XVIII. Robert.....	196
Capitolul XIX. Roma, sau pașaportul	220
Capitolul XX. Fortăreața de la Magdeburg	235
Capitolul XXI. Hibrizii.....	246
Capitolul XXII. În care Catherine devine vizionară	250

MARTHA BIBESCU Catherine-Paris

Traducere din limba franceză
și note de Magda Răduță

POLIROM
2016

Capitolul XII

Echinocțiul cusătoreșelor

Întorcându-se la Paris, Catherine se înțelesese cu soacra ei, care-i ușurase fuga, să întârzie cât mai mult, mai mult decât ar fi avut nevoie pentru rochiile. Dacă o chemau, trebuia să găsească pretexte să mai stea; dacă anunța că se întoarce, trebuia să amâne în ultimul moment. După mai multe alinturi de acest fel, ar fi trebuit să se întoarcă în sfârșit, împodobită cu rochiile noi și necunoscute. În mintea măică-sii, Adam continua să mănânce doar dacă i se lua farfuria din față. Disperată să capete cât mai repede un moștenitor pentru Zamosc, bătrâna contesă pusese la punct un plan eroic: Adam să devină gelos pe orașul Paris. Și ea fusese la fel, altădată. Cum se apropie iarna, parizienii care nu se află în orașul lor încep să se înăbușe ca peștii pe uscat; mama lui Adam pândea cu un ochi atent pe chipul lui Catherine înaintarea semnelor de asfixie, fiindcă le cunoștea din experiență: și soțul ei, și cumnatele suferiseră toată viața de boala asta. La mijlocul lunii octombrie, cei atinși de bizara maladie pariziană începeau să dea primele semne: în mijlocul oricărei petreceri, ei se plictiseau. Nu-i distra nimic din ceea ce pentru locuitorii Vienei, ai Sankt Petersburgului, ai Londrei ori ai Berlinului, în general pentru locuitorii oricărei capitale europene, însemna bucurie deplină: un castel la țară, înconjurat de vaste domenii de vânătoare.

Primăvara e și mai rău: cum înfloresc vița, dopurile sticlelor din pivnițe încep să sară, iar cei care tânjesc după Paris, să se frământă. O forță nemaivăzută îi atrage ca un magnet spre orașul de unde le vine toată viața. Aleargă spre el și, dacă nu-l pot atinge, urmăresc de departe miile de mici revoluții prin care, în fiecare an, Parisul se înnoiește și pune restul lumii să întinească odată cu el, preschimbând neîncetat felul cum arată femeile.

Când trase poarta după ea, poarta grea și aurită în spatele căreia vegheau cu rândul uriașul și piticul de la curte, Catherine simți cum părul îi e răvășit de vântul proaspăt al libertății. Se gândi la Henric de Valois, cum părăsise el într-o noapte, răzând pe înfundate, tronul Poloniei și se întorsese la Luvrul lui. Ca el, tânăra contesă arse etapele; bucuria îi răsuna în urechi, cântând sacadat cu ritmul roților de tren:

*Merge fata la Paris,
Galop, hop, hop!...*

Plecarea din Zamosc avea de acum un nume pentru ea: „să faci la fel ca Henric al III-lea”. Atâta bucurie o întrista: când ai optsprezece ani, nu poți să te bucuri fără griji că ziua de ieri a fost mai frumoasă decât cea de azi și decât cea de mâine. Știa că nu mai avea nici un viitor în Franța; atunci, de ce se grăbea spre Avricourt, de parcă o aștepta vreo dragoste la Gare de l'Est? În călătorie o însoțea Papalina – cât era ea de enormă, o pasionau toaletele. În fiecare primăvară și în fiecare toamnă se ocupa să-și înnoiască garderoba, apelând la ajutorul marilor magazine, nu al caselor de modă, fiindcă era pe cât de cochetă, pe atât de zgârcită. Nu-i păsa câtă suprafață era de acoperit: cerea să fie îmbrăcată pe gratis. „Vreau haine care să nu se strâmbe

la mine dacă le îmbrac, și asta e destul de greu de găsit”, spunea ea, și se pare că doar industria pariziană era în stare de asemenea miracole. Papalina râdea de surorile ei care se îmbrăcau una din prăvăliile de lux de pe rue de la Paix, dar prin corespondență – asta era Alteța sa Regală –, alta de la Viena, în primul rând pentru că era zgârcită ca orice austriacă, apoi pentru a încuraja comerțul local. Cea mai în vârstă și cea mai mică făceau altfel: rusoaica se îmbrăca de prin cooperativele sătești, așa pretindeau surorile ei, iar pentru stareță nu mai era cazul. Cât despre mama lor, nu le dăduse nici un comision pentru Paris; ea purta veșnic rochii englezești de amazoană, care îi veneau direct de la Londra. De când rămăsese văduvă și conducătoare a întregului clan, nu ieșea din fustele drepte și din jachetele cu mâneci lungi – până și rochia de bal era croită să stea lejer în părți și la genunchi.

Catherine fugise de pe domeniile de vânatoare Leopolski într-o joi. Traversase din gară în gară Lembergul, Galiția și ducatul Austriei, până la Viena; nu mai avu nevoie decât de cinci ore de drum prin Germania, în noapte, și de alte câteva prin Franța, când se lumina, pentru a pune piciorul pe peronul de la Gare de l'Est, ieșind din gară, se simțea ca ieșită din vis: scăpase de o primejdie nemaîntâlnită, pe care o înfruntase fără s-o priceapă. Fusese într-un ținut pe care nu-l găseai pe nici o hartă, căzuse în timp, dormise într-un castel polonez o noapte cât un veac și jumătate, a doua noapte poate și mai mult, cât două veacuri și jumătate, și se trezise în puterea unor inși care trăiau și gândeau de parcă Revoluția Franceză nu se întâmplase. Ea însăși era măritată cu regele Ludovic al XV-lea, bărbat frumos care se plictisea lesne; soacra o cicălea din aceleași motive din care era cicălită

Ana de Austria, înainte de închinarea lui Ludovic al XIII-lea¹, iar ducele Ernest se credea Buckingham și se oferea să-i facă un copil în timpul unei partide de vânătoare, pe un mânunchi de trestie, cam în aceleași condiții în care se petrecea împreunarea la primele populații lacustre... Da, venea de departe!

Parisul îl reda avansul de câteva secole și conștiința pe măsură. Cele două cumnate se instalară în reședința de pe cheiul Alençon, întâmpinate de abatele Mésange. Revăzând plopii tremurători, Catherine se scutură ca de o presimțire fericită: Adam nu avea așadar nici un amestec în senzația plăcută din ziua aceea de demult? Era locul în care credea că se născuse iubirea ei – și acum se apropia de fereastră cu aceeași emoție, care, iată, se năștea singură, fără vreo apropiere omenească. Se aplecă și puse fiecare lucru la locul lui, într-o privire largă, din care înțelegea totul. Sena curgea între podul Saint-Louis și podul Louis-Philippe, pornind dinspre Arcole. Un cer înalt și limpede se desfăcea deasupra turelor de la Saint-Gervais, de la Notre-Dame, de la Pantheon. Pe margine se ridicau clădiri cenușii, fără nimic ieșit din comun, simple case de raport renovate la fiecare șapte ani, dar mai frumoase decât orice casă care se va ridica vreodată în vreun alt oraș: pe fațadele lor goale, ca pe tăblițele de litografie, se citea că sunt case ale Parisului.

Catherine se lasă în voia fericirii, fără să încerce să și-o explice. Zgomotul neîntrerupt al orașului îi fermeca urechile, rânite de atâta urlet și lătrat, de atâtea împușcături de la Zamosc și,

1. La 10 februarie 1638, Ludovic al XIII-lea a închinat țara Sfintei Fecloare, aflând că, după douăzeci și trei de ani de căsătorie, regina este însărcinată.

poate mai mult decât orice, de atâta liniște de moarte din castel. Mersul pe jos pe stradă îi părea o plăcere curată, aleasă, departe de praful și de noroaiele Poloniei, unde plimbările sfârșeau toate, cum coborai din trăsură, cu omorâtul vreunui animal. Își recâștiga orașul străbatându-l cu piciorul.

Sosirea în rue Matignon îi aduse bucuria în suflet – se amesteca însă în ea tristețea, ca în înfățișările lui Isus de după Înviere, de care ne povestește Evanghelia. Slujnicele o recunoscuseră și alergară spre ea, cu brațele ridicate la ceruri. Nu mai făcea parte din lumea aceasta, prima în care cunoscuse atâta iubire – trecuse o graniță nevăzută și acum se întorcea la ei, dar toți știau că nu le poate rămâne alături pentru totdeauna. La ceasul la care trecea lampagiul, stătea din nou la masa din salon, între Înălțimea Sa și domnul Beau. Ca altădată, dar nu ca acum. Nu mai era decât o apariție, așa le părea. De unde venea? De atât de departe, că nu îndrăzneau s-o întrebe ce văzuse, ce i se întâmplase. Nici ea nu vorbea de la început, ca și cum i-ar fi fost teamă că are să-i înspăimânte cu poveștile ei. Nu se gândise dinainte ce să le spună: crezuse că are să-i vadă și are să fie de ajuns. Își dădu seama că amintirea îi luase locul la masă și nu avea putere s-o mai alunge. Se întorsese, și n-ar fi trebuit să plece niciodată, numai că nu știa cum să le spună așa ceva aceluia care o lăsaseră să plece. Nu îndrăzni să-i mărturisească bunicii cum oroarea pe care i-o prevestise nu mai apucase să se prefacă în obișnuință; nici domnului Beau nu putu să-i spună că trăiește ca reginele Franței, sub același acoperiș cu metresa oficială; nu găsi cuvinte să-i dea dreptate unchiului Charles-Adolphe – da, cu un polon nu te măriți; nici unuia nu le povesti cum, după ce trăise amorul, găsise adăpost în prietenia cu un bătrân. Se

strădui să le zugrăvească Zamoscul: mobilele scăpate din jaful de la Versailles, cabinetele de curiozități, piticii și urlașii, cele șapte saloane, fiecare de altă culoare, în care se mânâncă în altă zi a săptămânii, colecțiile de porțelanuri, cărțile din bibliotecă pe care ea singură o descuia. Pe măsură ce înșira toate bogățiile, simțea cum se îndepărtează din ce în ce mai mult de ei, că se înstrăinează – și cuvintele i se ofileau pe buze. Ce le păsa lor de toate lucrurile acelea! Le recita un catalog, dar ei voiau să știe ce avea în inimă: era fericită în lumea ei cea nouă? Ce să le răspundă? I se ceruse sufletul în schimbul unui muzeu de provincie ce trebuia conservat – și-l dăduse oare?

Despre soțul ei ce să le spună? Le zise că era plecat să vâneze și nu mai adăuga nimic. În schimb, le povesti cum era la vânatoare. Bătrâna prințesă își întrerupsese tricotatul și asculta cu ochii închiși, privind undeva în amintire. Auzea cum se apropie strigătele hăitașilor, glasuri ascuțite venite din depărtare. Îi cunoștea, erau aceiași țărani, slabi ca lupii, care stârneau fiarele să iasă din adâncimea codrului. Iepurele sărea prin frunzișul cu ghinde, vulpea păsea temător. Împușcătura îi țintuia locului; moartea plutea peste tot, înainte și înapoi, niciodată alături. Văzduhul se umplea de mirosul sălcii al prafului de pușcă – așa miroase în iad. Copiii pândarilor aveau să strângă și să ducă la nări cartușele goale, mirosindu-le ca pe niște flori. Vânatoarea cu hăitași... marile manevre de toamnă ale Jacqueriei! Iar răzmerița era pusă în mișcare de bărbații de neam ales, curioasă specie care, de-a lungul și de-a latul Europei, nu mai trăiește decât ca să vâneze, dar nu cum au vânat strămoșii lor ca să trăiască, ci din plăcere, stârnind ciudate războaie care, în epoca magazinelor de carne și a cotețelor de găini, sunt de o perfectă inutilitate. După vânatoarea de toamnă, Catherine povesti și despre